

Asia: VN/11137/2021

Opiskeluterveydenhuoltoa koskevan valtioneuvoston asetuksen (338/2011) muuttaminen

Lausunnonantajan lausunto

1) Onko teillä huomioita koskien opiskelijaryhmiä, jotka ovat oikeutettuja kunnan järjestämään opiskeluterveydenhuoltoon?

Har ni kommentarer om de studerandegrupper som är berättigade till den studerandehälsovård som kommunen ordnar?

-

2) Onko oppivelvollisuuden laajeneminen sekä muuttunut opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan lainsäädäntö mielestänne huomioitu riittävästi?

Anser ni att den utvidgade läroplikten och den förändrade lagstiftningen inom undervisnings - och kulturministeriets förvaltningsområde har beaktats tillräckligt?

Perusopetuslaissa (628/1998) säädetty perusopetuksen lisäopetus, lukiolaissa säädetty (714/2018) maa-hanmuuttajille ja vieraskielisille tarkoitettu lukiokoulutukseen valmistava koulutus ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitettu ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus yhdistetään 1.8.2022 lukien uudeksi tutkintokoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi (TUVA), josta säädetään tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020). Uuden koulutus-kokonaisuuden myötä edellä mainittujen siihen yhdistettävien koulutusten järjestäminen päättyy. Uutta TUVA-koulutusta voisivat järjestämisluvan perusteella järjestää lukiolaissa tarkoitetut lukiokoulutuksen järjestäjät, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetut ammatillisen koulutuksen järjestäjät sekä perusopetuslaissa tarkoitetut yksityiset perusopetuksen järjestäjät sekä valtion oppilaitokset. Lisäksi kunnat voisivat järjestää TUVA-koulutusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että uusi TUVA-koulutus tulee ottaa huomioon opiskeluterveydenhuoltoa koskevassa sääntelyssä.

Voimassa olevan terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 §:n mukaan kunnan on järjestettävä kouluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien perusopetusta antavien oppilaitosten oppilaille. Yksityisten perusopetuksen järjestäjien sekä kuntien (perusopetuksen järjestäjinä) järjestämän TUVA-koulutuksen opiskelijoiden voitaneen katsoa olevan oikeutettuja kouluterveydenhuoltoon voimassa olevan terveydenhuoltolain 16 §:n nojalla, koska TUVA-

koulutusta järjestetään tällöin perusopetusta antavissa oppilaitoksissa. Tämä seikka olisi kuitenkin selkeyden vuoksi hyvä tuoda esiin asetusluonnoksen perusteluissa.

Asetusluonnoksen 3 §:n 1 momentin mukaan terveydenhuoltolain 17 §:ssä tarkoitettuun kunnan järjes-tämään opiskeluterveydenhuoltoon on oikeutettu 1 kohdan mukaan opiskelija, joka opiskelee ammatilli-sesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitettua koulutusta antavassa oppilaitoksessa ja 2 kohdan mukaan opiskelija, joka opiskelee lukiolain (741/2018) 1 §:ssä tarkoitettua koulutusta antavassa oppilaitoksessa. Näissä mainituissa oppilaitoksissa järjestettäisiin jatkossa myös TUVA-koulutusta, joten myös TUVA-koulutuksen opiskelijoiden voitaneen katsoa olevan ehdotettujen säännösten perusteella oikeutettuja opiskeluterveydenhuoltoon. Selkeyden vuoksi opetus- ja kulttuuriministeriö ehdottaa, että TUVA-koulutuksen opiskelijoiden asema kuitenkin mainittaisiin asetuksen 3 §:ssä tai vähintään asetuksen perustelumui-stiossa. Asetuksen 3 §:n 1 momenttiin voitaisiin lisätä esimerkiksi kohta, jossa säädetään, että opiskeluterveydenhuoltoon on oikeutettu opiskelija, joka opiskelee tutkintokoulutukseen valmenta-vasta koulutuksesta (1215/2020) annetussa laissa tarkoitettua koulutusta antavassa 1 tai 2 kohdassa tar-koitetussa oppilaitoksessa (ammatillista koulutusta tai lukiokoulutusta antavassa oppilaitoksessa).

Asetusluonnoksen 3 §:n 1 momentin mukaan opiskeluterveydenhuoltoon on 3 kohdan mukaan oikeutet-tu opiskelija, joka opiskelee vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 2 §:n 3 ja 5 momentissa tai 7 a luvussa tarkoitettua koulutusta antavassa oppilaitoksessa. Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 2 §:n 3 momentissa säädetään kansanopistoista ja lain 7 a luvussa säädetään kansanopistojen järjestämästä oppivelvollisille suunnatusta koulutuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan 7 a lu-vun mainitseminen pykälän sanamuodossa erikseen on tarpeetonta, sillä kyseinen koulutus on lain 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua kansanopistojen antamaa koulutusta. Selkeyden vuoksi asia olisi kuitenkin hyvä mainita perusteluissa, jos se poistetaan pykälän sanamuodosta.

Asetusluonnoksen 3 §:n 1 momentin mukaan opiskeluterveydenhuoltoon on 7 kohdan mukaan oikeutet-tu oppivelvollisuuslain (1214/2020) 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu koulutuksessa olevat opiskelijat, jotka ovat suorittaneet perusopetuslain (628/1998) 26 §:n 1 momentissa tarkoitettun perusopetuksen. Oppivelvollisuuslain 5 §:n 2 momentin mukaan oppivelvollinen, joka on suorittanut perusopetuslain 26 §:n 1 momentissa tarkoitettun perusopetuksen ja jolta puuttuu perusopetuksen jälkeisen koulutuksen suorittamiseksi riittävä suomen tai ruotsin kielen taito, voi suorittaa oppivelvollisuutta kansanopistossa järjestettävässä sellaisessa koulutuksessa, jossa noudatetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 20 §:n 2 momentissa tarkoitettuja aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen ope-tussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa maahanmuuttajille tarkoitettun koulutuksen opetussuunnitelmasuosituksia. Myös tätä koskeva erillinen säännös (asetusluonnoksen 7 kohta) on ope-tus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan tarpeeton, sillä kyseinen koulutus on lain 2 §:n 3 mo-mentissa tarkoitettua kansanopistojen antamaa koulutusta. Selkeyden vuoksi asia olisi kuitenkin hyvä mainita perusteluissa, jos se poistetaan pykälän sanamuodosta.

Asetusmuistiossa todetaan, että ehdotetun 3 §:n 1 momentin 1 kohta, joka koskee ammatillisessa koulu-tuksessa olevia opiskelijoita, kattaisi myös valmentavassa koulutuksessa olevat opiskelijat. Asetusmuisti-on mukaan valmentava koulutus tulee oppivelvollisuuden laajentamisen jälkeen kuitenkin olemaan työ-hön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta ja sitä aletaan järjestää 1.8.2022 lukien. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että nykyisin ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään kahdes-ta valmentavasta koulutuksesta: ammatilliseen koulutukseen valmentavasta koulutuksesta (VALMA) sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavasta koulutuksesta (TELMA). Näistä ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus yhdistyy 1.8.2022 lukien uuteen tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen (TUVA), josta säädetään jatkossa erillisessä laissa. Sen sijaan työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus ei muutu, vaan sitä järjestetään jo nykyisin ja siitä säädettäisiin jatkossakin ammatillisesta koulu-tuksesta annetussa laissa. Ehdotettu 1 kohta kattaisi siis nykytilaa vastaavasti ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen (31.7.2022 saakka) sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuk-sen, jonka järjestäminen ei muutu.

3) Onko teillä muita huomioita koskien asetusesitystä?

Har ni några andra kommentarer om förslaget till förordning?

Ehdotetun 3 §:n 2 momentin mukaan opiskeluterveydenhuolto-oikeuden edellytyksenä on, että 1 mo-mentissa tarkoitetun opiskelijan koulutus oikeuttaa opintotukilain (65/1994) mukaiseen opintotukeen. Ehdotettu säännös vastaisi nykytilaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulkinnan mukaan ehdotettu 3 §:n 2 momentti ei tarkoita sitä, että opiskelijan opintojen aikainen toimeentulon tukimuoto tulisi olla opintotu-ki, kunhan koulutus on lähtökohtaisesti opintotukeen oikeuttavaa päätoimista koulutusta, mikä on mai-nittu myös asetusmuistion perusteluissa. Näin ollen esimerkiksi ammatillisen koulutuksen opiskelija on oikeutettu opiskeluterveydenhuoltoon, vaikka koulutus järjestettäisiin työvoimakoulutuksena tai opiskeli-jalle maksettaisiin työttömyysetuutta, aikuiskoulutustukea tai kuntoutusrahaa. Opetus- ja kulttuuriminis-teriö ehdottaa, että tämä periaate mainittaisiin asetuksen perustelumuistiossa.

Terveysdenhuoltolain 17 §:n 3 momentin mukaan opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskelijan muun kuin oppisopimukseen perustuvan työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja työharjoittelun aikai-nen terveydenhuolto. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että oppisopimuskoulutuksen rajaaminen opiskeluterveydenhuolto-oikeuden ulkopuolelle on perusteltu, koska oppisopimuskoulutuksen opiskeli-joilla on oikeus työterveyshuollon palveluihin. Opetus- ja kulttuuriministeriö huomauttaa, että oppisopi-muskoulutuksena järjestettävää koulutusta ei ole kuitenkaan rajattu oppilas- ja opiskeluhuoltolain (1287/2013) soveltamisalan ulkopuolelle, vaan ammatillisen koulutuksen uudistuksen yhteydessä oppilas- ja opiskeluhuoltolain soveltamisalaa muutettiin siten, että sen piiriin otettiin myös oppisopimuskoulutuk-sen opiskelijat.

Asetusmuistion vaikutusarvioinneissa todetaan, että oppivelvollisuuden laajeneminen saattaa tuoda opiskeluterveydenhuollon piiriin uusia opiskelijaryhmiä, minkä taloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioi-da. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että oppivelvollisuuden laajentamisen myötä uusi opiskelijater-veydenhuollon piiriin tuleva opiskelijaryhmä on aikuisille tarkoitettua lukiokoulutuksen oppimäärää suo-rittavat oppivelvollisuuslain 16 §:ssä tarkoitettuun maksuttomaan koulutukseen

oikeutetut opiskelijat, jotka oppivelvollisuuden laajentamisen myötä tulevat opintotukeen oikeutetuiksi. Muut oppivelvollisuuden suorittamiseksi hyväksyttävät koulutukset ovat jo tällä hetkellä opiskeluterveydenhuoltoon oikeutta-vien koulutusten piirissä. Oppivelvollisuuslain mukaiseen maksuttomaan koulutukseen ovat lähtökohtaisesti oikeutettuja alle 21-vuotiaat opiskelijat, jotka eivät ole suorittaneet aiemmin toisen asteen tutkintoa. Vuoden 2018 tietojen mukaan aikuisten lukiokoulutuksen oppimäärää suoritti noin 2 500 alle 21-vuotiaasta opiskelijaa. Tästä määrästä osa on sellaisia opiskelijoita, joiden opintoja ei katsottaisi maksuttomaan koulutukseen oikeuttaviksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö huomauttaa, että oppilas- ja opiskeluhuoltolain soveltamisalaa on oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä muutettu siten, että sen soveltamisalan piiriin kuuluvat jatkossa lukio-opintoja aikuisten opetussuunnitelman mukaisesti suorittavat oppivelvolliset, eli oikeus on sidottu nimenomaan omaan oppivelvollisuuteen, joka päättyy 18 ikävuoden täyttämiseen. Sen sijaan näiden opintojen opintotukioikeutta laajennettiin koskemaan oppivelvollisuuslaissa tarkoitettuun maksuttomaan koulutukseen oikeutettuja opiskelijoita, joka siis on laajempi ryhmä, koska oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu maksuttomuus jatkuu lähtökohtaisesti oppivelvollisena aloitettujen opintojen loppuun saakka. Näin ollen asetusehdotuksen perusteella tämän opiskelijaryhmän oikeus opiskeluterveydenhuoltoon olisi laajempi kuin heidän oikeutensa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisiin palveluihin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö yhtyy asetusmuistion ”Muuta” kohdassa esitettyyn näkemykseen, että opiskelijoiden oikeuden opiskeluterveydenhuoltoon tulisi ilmetä nykyistä täsmällisemmin lain tasolla.

Lehikoinen Anita
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tervaspalo Katri
Opetus- ja kulttuuriministeriö